

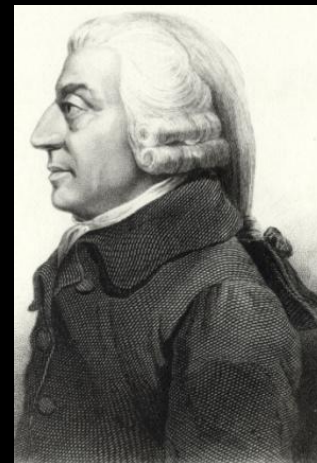
GOSPODARSTVO

UVOD U EKONOMIJU – PONAVLJANJE

EKONOMIJA I GOSPODARSTVO

- **GOSPODARSTVO** – ljudska djelatnost koju čine **proizvodnja, potrošnja i razmjena**
- **EKONOMIJA** – znanost koja proučava način na koji društva **upotrebljavaju ograničene resurse** za **proizvodnju korisnih dobara** i kako ih **raspodjeljuju** između različitih skupina ljudi
- **ZAKON OGRANIČENOSTI** – dobra su rijetka jer **nema dovoljno resursa** kako bi se proizvela sva dobra koja ljudi žele potrošiti
- **OPORTUNITETNI TROŠAK** – druga želja od koje se odustaje (*druga najpoželjnija stvar od koje se odustaje*)
- **1776. g.** Adam **Smith** – *Bogatstvo naroda* – godina nastanka ekonomije kao znanost

OGRANIČENI DOHODAK
(prisiljeni smo na odabir)

**ULAZNICA ZA
KONCERT**

ILI

CD

vaš je **IZBOR**
ulaznica za koncert

OPORTUNITETNI TROŠAK
je CD od kojeg ste odustali

OPORTUNITETNI TROŠAK – odricanje od
sljedeće najpoželjnije mogućnosti

OGRANIČENI PRORAČUN
(država je prisiljena na odabir)

**ULAGANJE U
VOJSKU**

ILI

**ULAGANJE U
ZNANOST**

**DRŽAVA ODABIRE
ULAGANJE U VOJSKU**

**ŠTO JE
OPORTUNITETNI TROŠAK?**

PODRUČJA EKONOMIJE

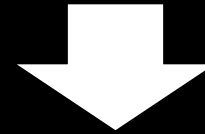
- dva su osnovna područja ekonomije:

MAKROEKONOMIJA

- proučava funkcioniranje **gospodarstvo u cjelini**

MIKROEKONOMIJA

- proučava ponašanje **pojedinačnih gospodarskih dijelova** kao što su poduzeća i kućanstva tj. proizvođači i potrošači, te odnose među njima

PODRUČJA EKONOMIJE - PRIMJERI

MIKROEKONOMIJA

primjer: *Slavonska je banka od EBRD-a dobila zajam od 20 milijuna eura*

(kako će to utjecati na Slavonsku banku)

MAKROEKONOMIJA

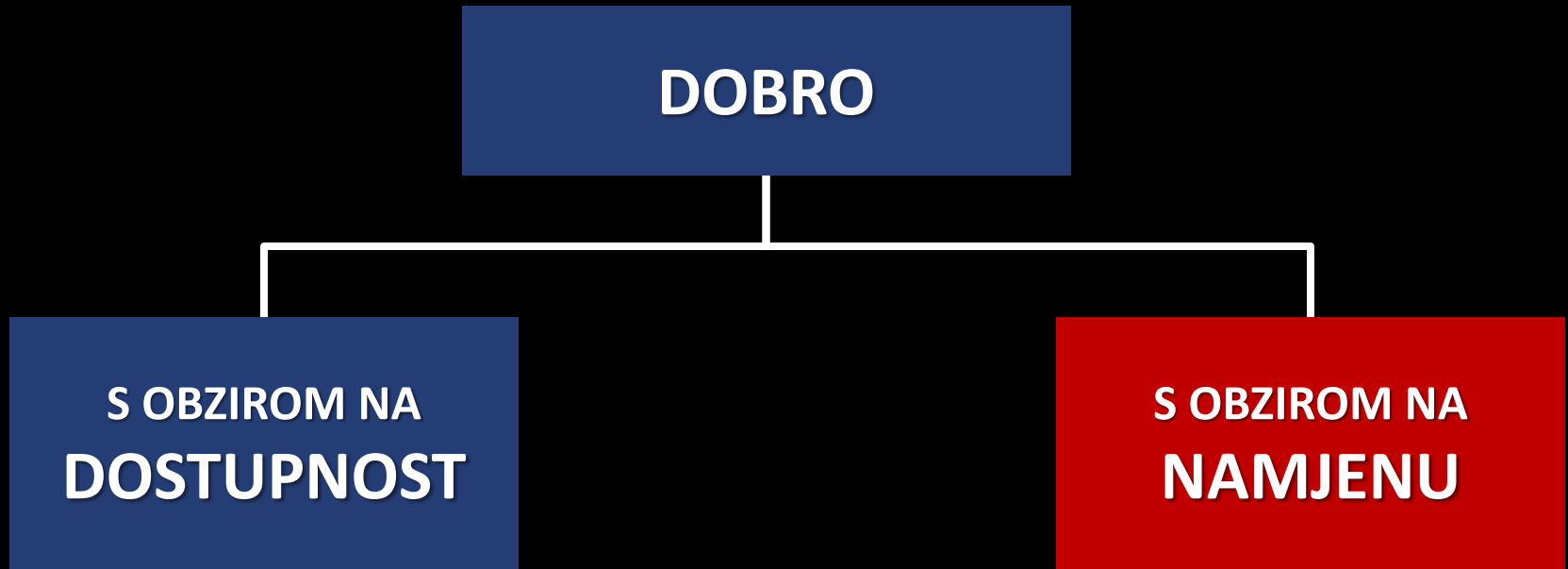
primjer: *ministar gospodarstva predložio je smanjenje stope PDV-a za 10%*

(kako će to utjecati na gospodarstvo RH)

EKONOMSKA DOBRA

DOBRO – sredstvo koje može zadovoljiti neku potrebu

DOBRA S OBZIROM NA DOSTUPNOST

NEOGRANIČENA (SLOBODNA) DOBRA

u prirodi ih ima **u
beskonačno velikim
količinama** (zrak, sunčeva
toplina, svjetlost, more...)

svaka stvar ili
usluga koja je
željena i
ograničena

OGRANIČENA (EKONOMSKA) DOBRA

PROIZVODI

opipljiva dobra
koja se **moгу**
skladištiti kao
zalihe

USLUGE

neopipljiva
dobra koja se **ne**
moгу skladištiti
niti prenositi

DOBRA PREMA NAMJENI

POTROŠAČKA DOBRA

svi proizvodi i usluge koji
služe za potrošnju
(npr. osobni automobil,
mobitel, kuća, odjeća)

KAPITALNA DOBRA

svi proizvodi koji **služe nekoj daljnjoj
proizvodnji drugih proizvoda i usluga,
stvaraju zaradu** (npr. službeni automobil, kuća
za iznajmljivanje, zaštitna odjeća).

DOBRA

```
graph TD; DOBRA[DOBRA] --> DOSTUPNOST[S OBZIROM NA DOSTUPNOST]; DOBRA --> NAMJENU[S OBZIROM NA NAMJENU]; DOSTUPNOST --> NEOGRANICENA[NEOGRANIČENA (SLOBODNA) DOBRA]; DOSTUPNOST --> OGRANICENA[OGRANIČENA (EKONOMSKA) DOBRA]; OGRANICENA --> PROIZVODI[PROIZVODI]; OGRANICENA --> USLUGE[USLUGE]; NAMJENU --> POTROSACKA[POTROŠAČKA DOBRA]; NAMJENU --> KAPITALNA[KAPITALNA DOBRA];
```

**S OBZIROM NA
DOSTUPNOST**

**NEOGRANIČENA
(SLOBODNA)
DOBRA**

**OGRANIČENA
(EKONOMSKA)
DOBRA**

PROIZVODI

USLUGE

**S OBZIROM NA
NAMJENU**

**POTROŠAČKA
DOBRA**

**KAPITALNA
DOBRA**

ČINITELJI PROIZVODNJE

PRIRODNI IZVORI

RAD

KAPITAL

PODUZETNIŠTVO

KATEGORIJA	DEFINICIJA	PRIMJERI
prirodni izvori (zemlja)	prirodne sirovine koje koriste ljudi u proizvodnji (<i>energija i materija iz prirode</i>)	ugljen, nafta, Zemljina površina, šume, željezna ruda, voda za piće
rad	fizičke i umne sposobnosti ljudi koje koriste u proizvodnji dobara i usluga	zidar, kuhar, konobar, učitelj, znanstvenik, menadžer
kapital	dobra koja se koriste za proizvodnju drugih dobara i usluga (razlikujemo kapitalno i potrošačko dobro)	skladišta, vlak, uredski stol, bušilica, računalo, električni motor, financijski kapital
poduzetništvo	sposobnost organiziranja proizvodnje , pronalaska inovacija i preuzimanja rizika	ljudi koji razvijaju poduzetništvo ili ga vode

EKONOMSKA PITANJA

```
graph TD; A[EKONOMSKA PITANJA] --- B[ŠTO proizvoditi]; A --- C[KAKO proizvoditi]; A --- D[ZA KOGA proizvoditi]; B --- E[ODLUČUJU POTROŠAČI]; C --- F[ODLUČUJE KONKURENCIJA | TEHNOLOGIJA]; D --- G[ODLUČUJE TRŽIŠTE];
```

ODLUČUJU
POTROŠAČI

ŠTO
proizvoditi

KAKO
proizvoditi

ZA KOGA
proizvoditi

ODLUČUJE
TRŽIŠTE

ODLUČUJE
KONKURENCIJA
| TEHNOLOGIJA

TIPOVI GOSPODARSTAVA

OBIČAJNO

KOMANDNO
ILI PLANSKO

TRŽIŠNO

MJEŠOVITO

TIPOVI GOSPODARSTAVA

- ovisno o odgovoru na tri temeljna ekonomska pitanja, razlikujemo **četiri tipa gospodarstva**:

1. OBIČAJNO

- proizvodnja za vlastite potrebe i jak utjecaj tradicije
- prisutna u prošlosti
- danas prisutna u industrijski nerazvijenim dijelovima

2. KOMANDNO ili PLANSKO

- što, kako i za koga će se proizvoditi odlučuje država
- plan razvoja gospodarstva donosi država (*npr. petoljetke u SSSR-u*)

3. TRŽIŠNO

- dominira načelo slobodnog tržišta, slab utjecaj države na tržište
- cijena se formira na temelju ponude i potražnje
- **UTJECAJ NEVIDLJIVE RUKE** – država se ne upliće u tržište

4. MJEŠOVITO

- većina današnjih gospodarstava
- odluke se donose dijelom preko **tržišta**, dijelom **državnom regulacijom** i dijelom se zasnivaju na **običajima**
- **DRŽAVNI INTERVENCIONIZAM** ili **UTJECAJ VIDLJIVE RUKE** – kad se država upliće u tržište putem zakona (poreza, subvencija, poticaja, kamata)

TRŽIŠTE VIDLJIVE I NEVIDLJIVE RUKE

– kad se **država upliće** u tržište putem zakona (*poreza, subvencija, poticaja, kamata*) to se zove **DRŽAVNI INTERVENCIONIZAM** ili utjecaj **VIDLJIVE RUKE**

– tamo gdje se **država ne upliće** kažemo da djeluje **TRŽIŠTE NEVIDLJIVE RUKE** (slobodno tržište)

TRŽIŠTE

TRŽIŠTE – mjesto sučeljavanja **ponude** i **potražnje** i formiranja cijena

- tržište je **mehanizam** putem kojeg kupci i prodavači određuju **cijenu** i **količinu** nekog dobra

PODJELA TRŽIŠTA

1. PREMA **PROSTORNOM OBUHVATU** – lokalno, regionalno, nacionalno, međunarodno...
2. PREMA **VRSTI PREDMETA RAZMJENE** – tržišta različitih dobara (*npr. tržište kože, dijamantina, tržište rada, vrijednosnih papira, devizno tržište...*)

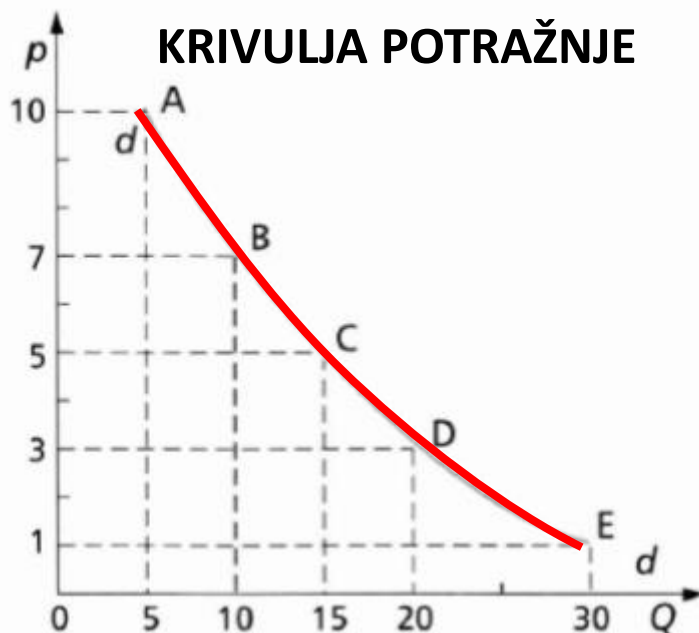
OSNOVNE FUNKCIJE TRŽIŠTA

---

1. **SELEKTIVNA** – ono što je **traženo** bit će **prodano**, a ono što **nije**, ostat će **neprodano** (*npr. svake godine na štandovima je nešto novo hit – laseri, fidget spinneri, skateboardi, tamagočiji...*)
2. **ALOKACIJSKA** – razmještanje resursa i proizvoda **tamo gdje su najpotrebniji** (*npr. sportski rekviziti za vrijeme sportskih događanja, sladoled ljeti...*)
3. **DISTRIBUCIJSKA** – **raspodjela** ukupno ostvarenog **profita** (*npr. ako poduzetnik ostvari veću zaradu, poviši će plaću radnicima*)
4. **INFORMACIJSKA** – poduzetnik može **koristiti informacije koje mu tržište nudi** kako bi mogao procijeniti **što proizvoditi i koje promjene uvesti** (*ekonomiziranje informacija s tržišta*)
5. **RAZVOJNA** – unosi se **racionalnost** u gospodarske djelatnosti te se poduzetnici konkurencijom prisiljavaju na **stalnu brigu o razvoju**

POTRAŽNJA

- ukupna količina dobara i usluga koje će **potrošači kupiti** po određenim **cijenama** na određenom **tržištu** i u određenom **vremenu**
- kolika **količina** dobara će biti prodana ovisi o njihovoj **cijeni**
- **OPĆI ZAKON POTRAŽNJE** – kad **cijena** dobra **raste**, **potraživana** se količina **smanjuje**, i obrnuto

SKALA POTRAŽNJE KUKURUZA

Situacija	Cijena p (kn)	Potraživana količina Q (tisuća tona)
A	10	5
B	7	10
C	5	15
D	3	20
E	1	30

CIJENA

NEGATIVAN ODNOS IZMEĐU CIJENE I KOLIČINE
NIŽA CIJENA – **VEĆA** POTRAŽNJA
VIŠA CIJENA – **MANJA** POTRAŽNJA

SKALA POTRAŽNJE KUKURUZA

Situacija	Cijena p (kn)	Potraživanja kol. Q (tis. t)
A	10	5
B	7	10
C	5	15
D	3	20
E	1	30

ljudi ne kupuju
jer je **preskupo**

smanjenjem
cijena, **povećava**
se potražnja

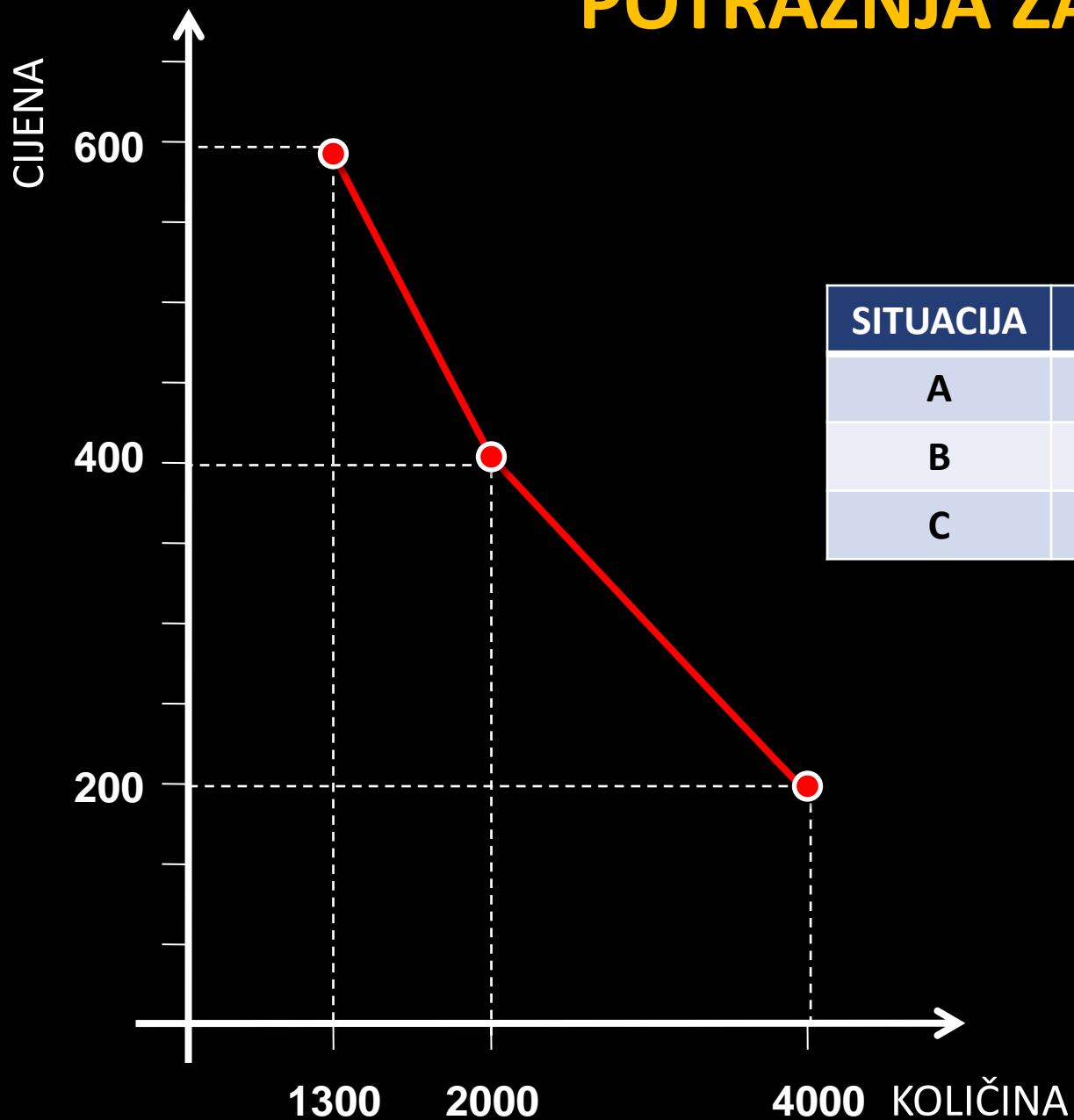
daljnjim **smanjenjem**
cijena, još više se
povećava potražnja

proizvod postaje dostupan
širokim masama radi još
većeg pojeftinjenja

KRIVULJA POTRAŽNJE

KOL. POTRAŽIVANJA

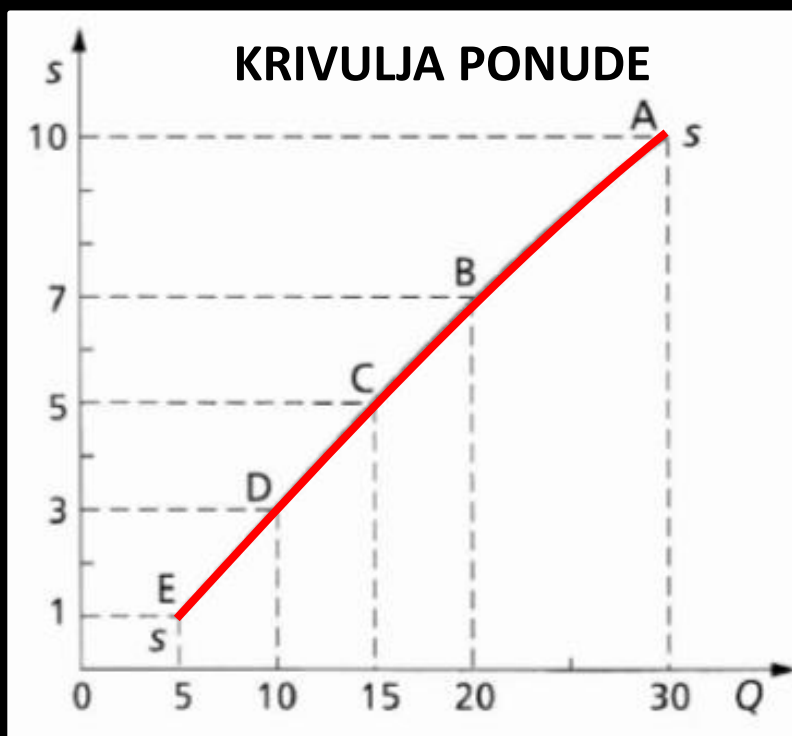
POTRAŽNJA ZA MOBITELIMA

SITUACIJA	CIJENA	KOLIČINA
A	600 kn	1300 kom.
B	400 kn	2000 kom.
C	200 kn	4000 kom

PONUĐA

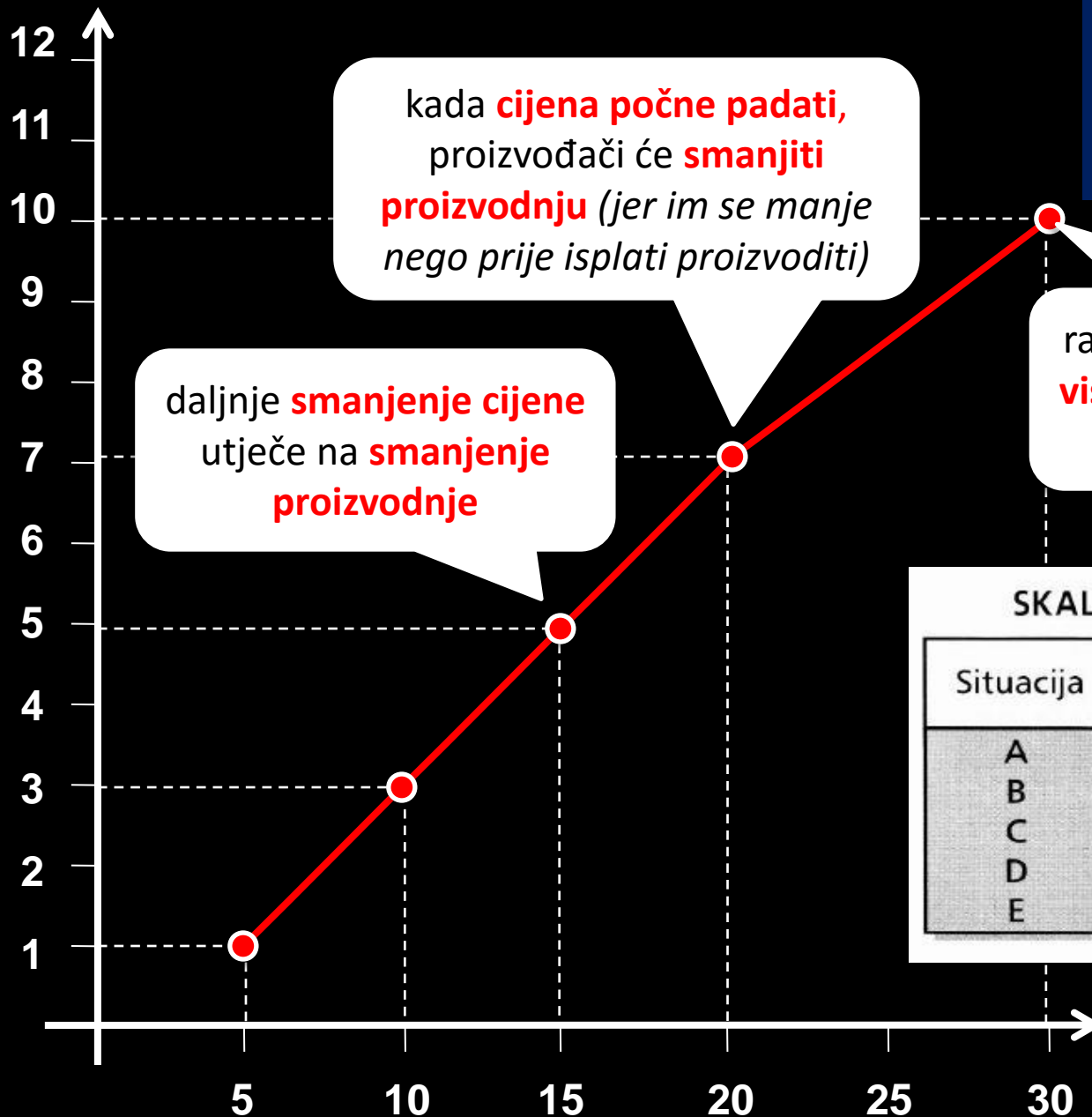
- ukupna količina dobara i usluga koje će se **nuditi na prodaju** po određenim **cijenama** na određenom **tržištu** u određenom **vremenu**
- **OPĆI ZAKON PONUDE** – proizvođači će uvijek biti voljni **ponuditi veću količinu** određenoga dobra kad mu je **cijena veća**, i obrnuto

SKALA PONUDE KUKURUZA

Situacija	Cijena p (kn)	Ponuđena količina Q (tisuća tona)
A	10	30
B	7	20
C	5	15
D	3	10
E	1	5

CIJENA

POZITIVAN ODNOS IZMEĐU
CIJENE I KOLIČINE

VIŠA CIJENA – **VEĆA** PONUDA

NIŽA CIJENA – **MANJA** PONUDA

radi **velike potražnje**, **cijena je visoka** – proizvođači proizvode više radi dobre cijene

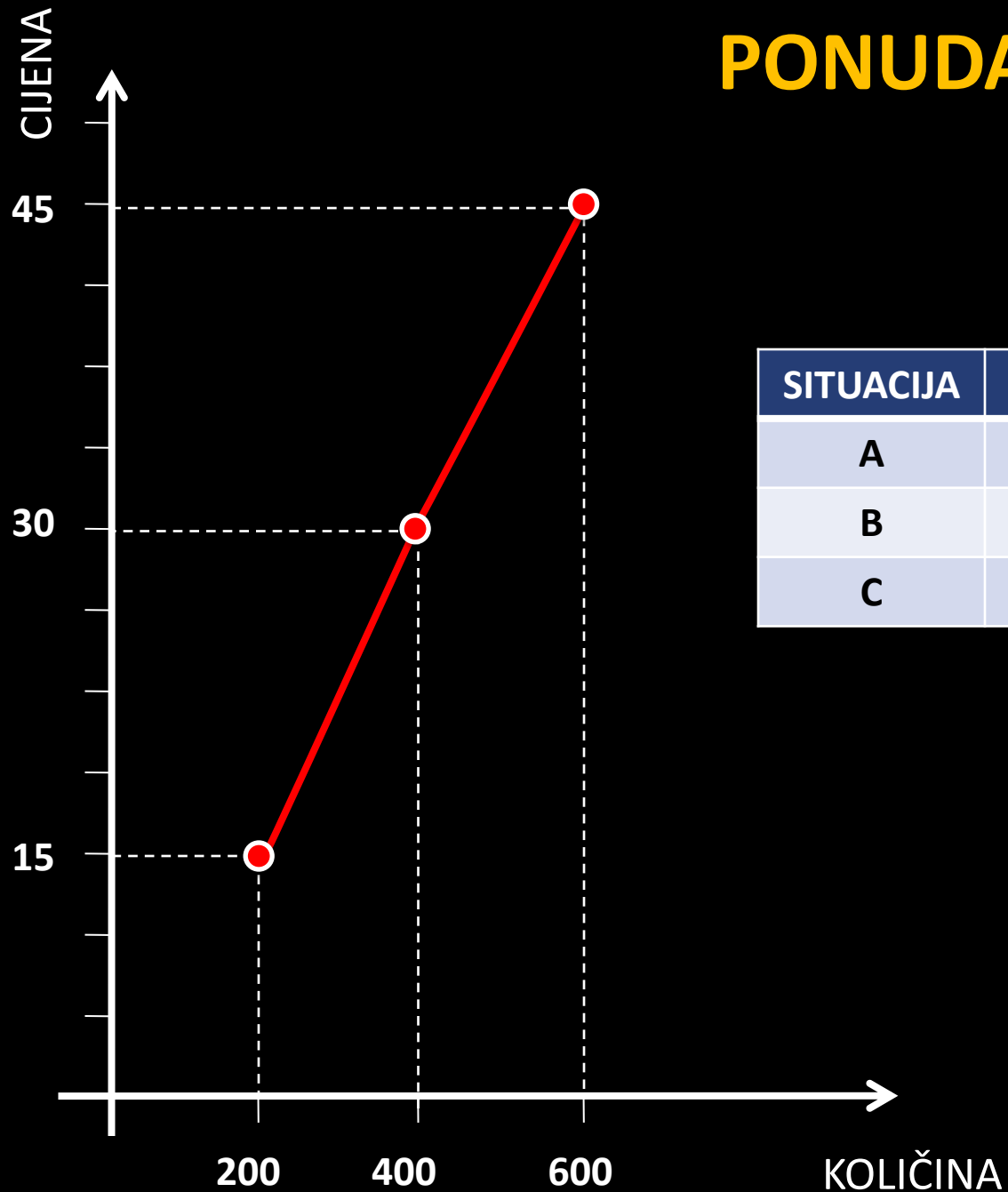
SKALA PONUDE KUKURUZA

Situacija	Cijena s (kn)	Količina koja se nudi Q (tis. t)
A	10	30
B	7	20
C	5	15
D	3	10
E	1	5

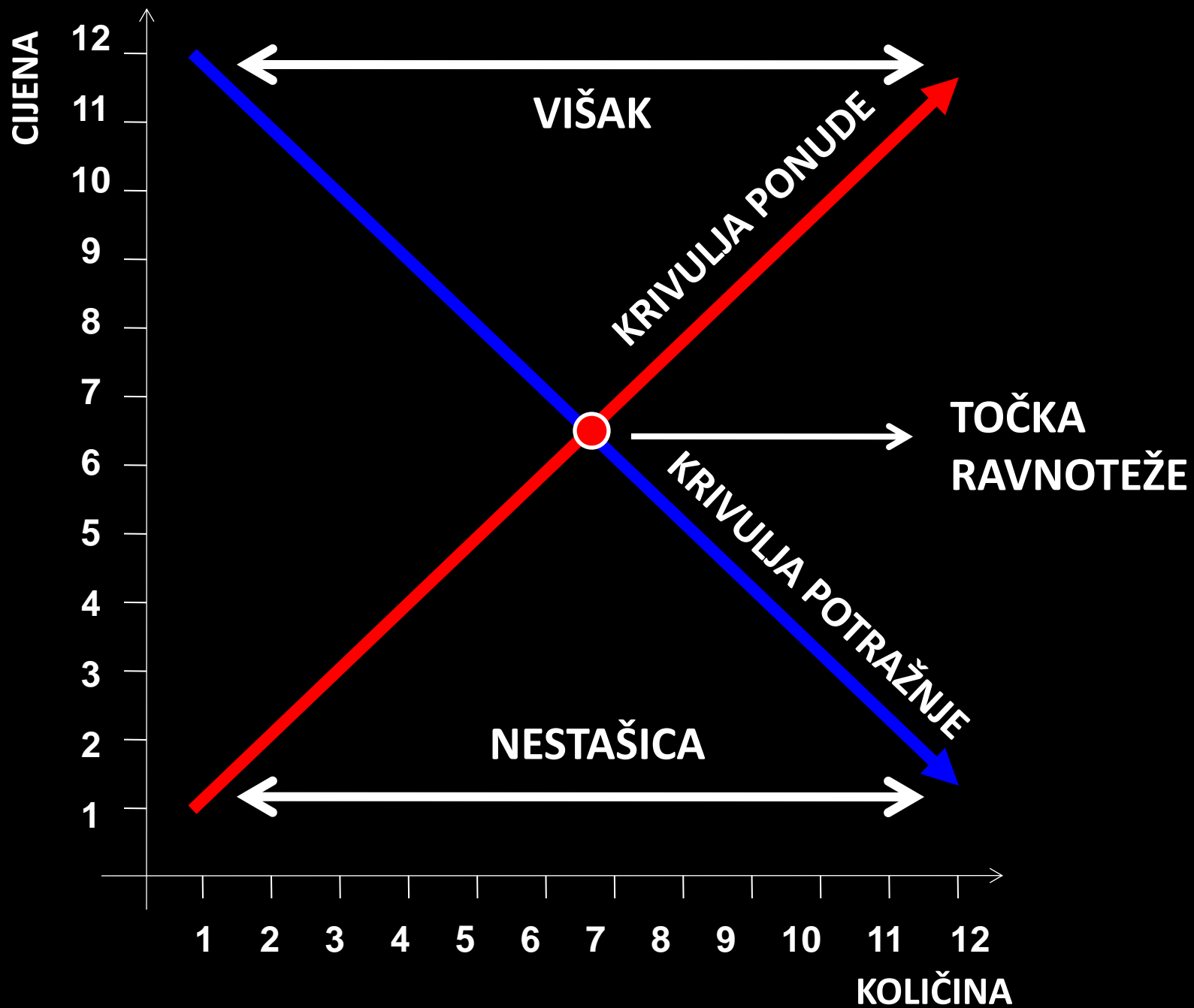
KRIVULJA PONUDE

KOLIČINA KOJA SE NUDI

PONUDA VIDEO IGARA

SITUACIJA	CIJENA	KOLIČINA
A	45 kn	600 kom.
B	30 kn	400 kom.
C	15 kn	200 kom

SAVRŠENA I NESAVRŠENA KONKURENCIJA

NESAVRŠENA KONKURENCIJA

KONKURENCIJA NA STRANI PONUDE

broj
ponuđača

MONOPOL

1

DUOPOL

2

OLIGOPOL

više

KONKURENCIJA NA STRANI POTRAŽNJE

broj
kupaca

1

MONOPSON

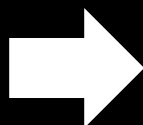
2

DUOPSON

više

OLIGOPSON

SAVRŠENA
KONKURENCIJA

Tržište gdje postoji velik broj ponuđača istog proizvoda ili usluge, te velik broj zainteresiranih kupaca. **Nitko od njih nije dovoljno moćan da može utjecati na cijenu**

SAVRŠENA I NESAVRŠENA KONKURENCIJA

- **SAVRŠENA KONKURENCIJA NA TRŽIŠTU** – postoji velik broj ponuđača istog proizvoda ili usluge, te velik broj zainteresiranih kupaca – nitko nije dovoljno moćan da može utjecati na cijenu
- **NESAVRŠENA KONKURENCIJA** – kada je ravnoteža na strani ponude ili potražnje
- ravnoteža na strani ponude:
  - **MONOPOL** – 1 ponuđač (trgovac), više kupaca
  - **DUOPOL** – 2 ponuđača, više kupaca
  - **OLIGOPOL** – više od 2 ponuđača, veći broj kupaca
- ravnoteža na strani potražnje:
  - **MONOPSON** – 1 kupac, više ponuđača (trgovaca)
  - **DUOPSON** – 2 kupca, više ponuđača
  - **OLIGOPSON** – više od 2 kupca, veći broj ponuđača